

menscheneters, of aanbidders van een Fetisch; want natuurlijk, dat doet de Europeër van onze dagen niet. Maar er was dan ook alle eeuwen door nog een heel andere Heidensche wereld, die ge kunt leeren kennen uit de werken der Grieken en Romeinen, der Egyptenaren en Babyloniërs, der Chineezers en Buddhisten. En als ge daarin bladert, dan vindt ge heel iets anders. Dan is Plato soms verrukkelijk schoon, Cicero om mee te dwepen. Dan legt *Kong-fut-se* u stukken voor, die ge, in steen gegrift, voor ieders oog zouwt willen uitstallen, en in de heilige boeken der Indiërs ontmoet ge dan voorstellingen, die u verwonderd vragen doen, hoe men zoo diep en zoo sober in de diepte der dingen indrong. Zulke Heidenen leven er nu nog, in Engelsch-Indië vooral, in Calcutta, in Benares, in Delhi. En hoe waar is het, dat deze nobele Heidenen eigenlijk precies zijn en waren als *onze* nobelste mannen, die buiten den Christus om redeneeren, dat bleek nog onlangs, toen er drie van zulke nobele, kundige talentvolle Heidenen naar Londen kwamen, die aan onze Darwinistische Modernen openlijk beleden, dat ze zóó ook Christenen waren, want dat ze bijna geheel zoo dachten als zij.

Zoo ziet men dus klaarlijk, dat de geheele Europeesche bevolking, die de belijdenis van den Drieëenigen God prijsgaf, feitelijk in het Heidendom terugzank. Immers er was alle eeuwen door *drieërlei* Heidendom: 1^o. het Heidendom der ruwe massa die slechts uit was op genot en wild vermaak en met de afgoderij slechts in naam meedeed, of ze voor zingenot misbruikte; 2^o. het Heidendom der eenvoudige, tot godsvrucht geneigde zielen, die in werkheiligheid liepen; en 3^o. het Heidendom der kundige wijsgeeren, die zelve in al de santekraam der tempels slechts symbolen en speelgoed voor de massa zagen. En juist dat *drieërlei* Heidendom komt thans weer terug. Onder u de breede stroom der massa, die almeer verwildert en precies in onze Christelijke steden wordt, wat de massa eens in Rome was. Verre daarenboven een groep deugdzame en rechtschapen lieden, die zich af sloven in rechtschapenheid, en er de kerk even vormelijk bij nemen, als de deugdzame en rechtschapen burgers hun tempeldienst in het Heidensche Delhi. En dan in de achterhoede een geleerde klasse, een kleine zoom van wijsgeerig gevormde geesten, thans bijna allen Darwinisten, die leven in denkbelden en ijveren voor idealen, die als twee druppelen water gelijken op wat eens filosofen van Zuid-Italië en Griekenland in Europa, en voorts in Voor-Indië en Thibet beleden in Azië.

De belijdenis van den Drieëenigen God trekt de grenslijn.

Heel het gebied waar deze belijdenis van Gods heilige Drievuldigheid